

PHÂN LOẠI NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI BỞI NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM QUA LĂNG KÍNH CỦA LÝ THUYẾT MỜ

Ngày nhận: 06/8/2013
Ngày nhận lại: 06/12/2013
Ngày duyệt đăng: 10/01/2014
Mã số: 01+02-14-NCTĐ-18

Võ Hồng Đức ()
Nguyễn Đình Thiên (**)*

Tóm tắt: Trên nền tảng của lý thuyết mờ, bài viết đưa ra đánh giá và xếp hạng tín nhiệm (XHTN) các ngân hàng thương mại (NHTM) trong nước. Nghiên cứu hướng đến việc cung cấp những bằng chứng khoa học định lượng nhằm trả lời câu hỏi những NHTM nào tại Việt Nam đang hoạt động hiệu quả và ổn định. Nghiên cứu này không được thực hiện nhằm mục đích dự đoán NHTM nào sẽ phá sản ở Việt Nam. Do vậy, đóng góp quan trọng nhất của nghiên cứu này là cung cấp bằng chứng khoa học cho NHNN trong quá trình xác định hiệu quả hoạt động cũng như mức độ rủi ro của các NHTM nhằm mục đích quản lý vĩ mô. Kết quả nghiên cứu chỉ ra rằng, XHTN NHTM sử dụng lý thuyết mờ mang đến kết quả phù hợp đến 83,3% với kết quả phân loại được công bố từ NHNN.

Từ khóa: Lý thuyết mờ, logic mờ, xếp hạng tín nhiệm, ngân hàng thương mại Việt Nam.

Giới thiệu

XHTN rất quan trọng đối với nhà đầu tư, ban quản trị, các chủ nợ và đặc biệt là các cơ quan quản lý nhà nước. Ngân hàng có tình hình tài chính và triển vọng tăng trưởng tốt sẽ có mức tín nhiệm cao. Khi ngân hàng có mức tín nhiệm cao sẽ làm cổ đông yên tâm đầu tư, ban quản trị có những chiến lược hợp lý để phát triển, đối tác tin cậy trong hợp tác kinh doanh và tạo điều kiện dễ dàng hơn cho các NHTM trong quá trình tiếp cận nguồn vốn.

Hệ thống tài chính của Việt Nam đang tiếp cận và hội nhập với thị trường tài chính quốc tế nhanh và mạnh trong những năm gần đây. Ngân hàng và các doanh nghiệp có cơ hội thu hút vốn từ bên ngoài nhiều hơn. Tuy nhiên, chất lượng hàng hóa, độ rủi ro, hiệu quả hoạt động của các doanh nghiệp, đặc biệt là ngân hàng đang là dấu hỏi lớn đối với nhà đầu tư nước ngoài. Các tổ chức xếp hạng lớn trên thế giới như Moodys, Standard và Poors hay Fitch đã bắt đầu đánh giá các ngân hàng trong nước.

Tuy nhiên, kết quả xếp hạng các NHTM Việt Nam thường đứng ở dưới mức đầu tư (below investment grade) do cách nhìn không lạc quan của các tổ chức XHTN quốc tế vào các quốc gia đang phát triển, trong đó có Việt Nam. Bên cạnh đó, kết quả đánh giá các NHTM thường bị giới hạn bởi trần XHTN quốc gia.

Để có cái nhìn rõ hơn về hệ thống ngân hàng, Ngân hàng Nhà nước (NHNN) đã thực hiện đánh giá, phân loại NHTM trong nước và công bố rộng rãi. Kết quả xếp hạng được đón nhận tích cực từ nhà đầu tư đến người gửi tiền. Tuy nhiên, các chỉ tiêu, phương pháp đánh giá chưa công khai khiến nhiều ngân hàng bị phân loại thấp chưa hài lòng về kết quả. Do đó, nghiên cứu này nhằm đóng góp những cơ sở nền tảng, cơ bản về phương pháp, bộ tiêu chí trong đánh giá xếp hạng ngân hàng tại Việt Nam và góp phần nâng cao tính minh bạch, hiệu quả trong quá trình đánh giá ngân hàng.

Lý thuyết mờ (fuzzy logic) được nhắc đến lần đầu tiên trong nghiên cứu Tập mờ (Zadeh,